

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“

по 2. Хуманитарни науки,

2.1. Филология (Български език - Лексикология),

съгласно обява в ДВ, бр. 24/17.03.2023 г.

Кандидат: **д-р Надежда Иванова Михайлова-Сталянова** – доцент в катедра „Български език“ на Факултета по славянски филологии при Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (СУ).

Автор на становището: **доц. д-р Борян Георгиев Янев**, Филологически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“

Със заповед № РД 38 – 201 от 26.04.2023 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘професор’ по 2.1. Филология (Български език - Лексикология) с единствен кандидат – доц. д-р Надежда Иванова Михайлова-Сталянова от споменатото по-горе звено на СУ.

Обща характеристика на представените материали

Представеният от доц. д-р Михайлова-Сталянова комплект материали на електронен носител е в пълно съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ. Кандидатката е приложила впечатляващ брой научни разработки, с които участва в обявения конкурс – 37. За рецензиране се приемат всички представени материали, защото не съвпадат с такива, които са използвани в предходно научно или академично израстване.

Според вида на публикациите това са две монографии – една самостоятелна като авторство (*Речта в съвременното българско общество*, ISBN:978-954-326-413-1, *Парадигма, София 2020*) и една в съавторство с Елена Крейчова (*The Power of Public Speech*. 221 p. ISBN 978-954-326-312-7., ISBN:978-954-326-312-7, *Парадигма, София 2017.*), на която имах удоволствието да бъда научен рецензент.

За процедурата са представени и 25 статии в национални и чуждестранни издания, от които 9 са индексирани в световните наукометрични бази WoS и Scopus. За

конкурса Сталянова е представила и 7 учебни помагала в съавторство, предназначени за чуждестранни студенти, изучаващи особеностите на българския език.

Към впечатляващата научна продукция на кандидатката трябва да отличим и двата тома на *Речника на лингвистичните термини за студенти слависти – 2019 и 2020 г.* (в съавторство с доц. Елена Крейчова от Масариковия университет в Бърно, Чехия), както и *Краткия тематичен речник на българския, чешкия, полския и украинския език – 2016 г.* (в съавторство с Елена Крейчова и Олга Сорока).

Доц. д-р Надежда Михайлова-Сталянова притежава достатъчно количество по наукометричните показатели, което дори многократно надхвърля необходимото за заемане на длъжността „професор“ съгласно Правилника на СУ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Научната ѝ продукция е впечатляваща, което говори за един много сериозен учен с огромен потенциал, който дори е закъснял с процедурата си за заемане на академичната позиция „професор“.

Доц. д-р Михайлова-Сталянова има множество участия в научни проекти с фундаментален характер или конкретна идейна доктринация в областта на лексикологията/неологията и фразеологията, публичната и политическата реч, българския език като чужд. В тези тематични полета се фокусира и основният ѝ изследователски интерес.

Преподавателската ѝ ангажираност обхваща широка палитра от дисциплини – както задължителни, така и избираеми – част от тях са Лексикология и фонетика на българския език, Публична реч, комуникация и манипулация, Политическа и журналистическа реч, Преподаване на български език като чужд – възможности и предизвикателства, и др. Това несъмнено покрива многократно изискуемия брой, вид и хорариум за заемане на академичната длъжност „професор“.

Доц. Михайлова-Сталянова е Основател на *Центъра за анализ на политическата и журналистическата реч* и негов директор в периода 2016 – 2019 г. В тази връзка са и множеството ѝ медийни изяви, както и фактът, че е търсен анализатор на публичната реч от СМК.

Обща характеристика на научната и научно-приложната дейност на кандидата. Основни научни и/или научно-приложни приноси

Предложените за оценка разработки на Надежда Михайлова-Сталянова са с безспорен

научен принос, който е лична заслуга на кандидатката.

Показателно за участието в конкурса и за нейната научна подготовка като синхронист лексиколог е монографичното ѝ изследване „*Речта в съвременното българско общество – 2020 г.*“, посветено на динамиката в речниковото богатство на български език, пречупена през когнитивната призма на съвременните му носители. Основните пет раздела, които обхваща книгата, са модерен отговор на поставената изследователска цел и обхващат аспекти на речта като езиковата/речевата агресия, лексикалната неология, политическата и политкоректната реч, както и фразеологията като компонент от съвременния медиен дискурс. Засегнатите от Сталянова проблеми са актуални откъм своята социална значимост и представителни за лингвокултурния „скрийншот“ на обществото ни днес. Силен интерес предизвикват проблемите, свързани с разширяването на съдържателния план на традиционни езиковите знаци в езика ни, както и тенденцията към усвояване на все повече чуждици, наложена от нарастващите информационни потребности на социума. Показателен в това отношение е разгледаният от кандидатката проблем за влиянието на политкоректността върху част от терминологичния и фразеологичния лексикален състав на езика ни. С особено внимание и професионален подход са анализирани и още два свързани взаимно фундамента от съвременната обществена реч – този на политическата агитация и манипулация, както и на перформативната в голяма степен спрямо нея езикова агресия.

Оригинално и с подчертана актуалност е и монографичното изследване *The Power of Public Speech*, в което съавтор е изтъкнатата изследователка от Чехия – доц. Крейчова. Книгата, излезе от печат през 2017 г. и още тогава предизвика огромен интерес с иновативния си поглед върху силата, която има публичната реч върху обществото. Изследването се спира върху познати и новоосмислени прояви на агресия, които са предизвикани от все по-нарастващото значение на информационните технологии и социалните мрежи за качеството и начина на живот на съвременното общество. Речевата агресия е разгледана като активна (чрез релевантните езикови средства и поведението на агресора) и пасивна – чрез различните манипулативни средства за отказ от комуникация.

В монографията авторките се спират още на ролята на медиите за формиране на модерната публичност, както и на политическата коректност като съвременен модел на комуникативно поведение. Разглеждат се конкретни съдебни казуси, които онагледяват

съществената роля на публичния език и влиянието му върху изместването в семантичната страна на думите в съвременния трансформационен дискурс. Ярък пример за това се дава в обособената в книгата глава „Ядем ли малки негърчета (лингвистични експертизи по два съдебни казуса)“.

С подчертан приносен характер са и представените за оценка публикации в сферата на фразеологията, неологията, публичната реч и преподаването на българския език като чужд. Ще си позволя да открия някои публикации, част от които в съавторство, с претенции за наличие на базисни теоретико-прагматични модели: *Language transfer and problems of teaching Bulgarian for slavistic students*, Чуждоезиково обучение, vol:49, issue:1, 2022 (в съавторство с Елена Крейчова); *На Балканите няма скрито-покрито (тайната в балканската фразеология)*, Балканистичен форум, vol:XXXI, issue:2, 2022 (в съавторство с Елена Крейчова); *A (Non)Existing Language – Serbo-Croatian after WWII*, Балканистичен форум, issue:1, 2021 (в съавторство с Елена Крейчова и Павел Крейчи); *Обиждам те (се) – параметри на обидата и вербалната агресия в училище*, Български език и литература, том: 63, брой:3, 2021; *Chained of Free Words and Thoughts*, Balkanistic Forum, брой:3, 2018 (в съавторство с Елена Крейчова); *Превод и политическа коректност*, Proudý. Literární časopis středoevropského centra slovanských studií a ústavu slavistiky ff mu, issue:1, 2022; *За съдбата на някои устойчиви изрази в модерните времена*, Българска реч, брой:1, 2021; *За някои специфики в заглавията на медийните текстове, българистични четения – Сегад 2019* (в съавторство с Елена Крейчова); *Лъжем ли като цигани или отново за българския публичен език – между дискриминацията и политическата коректност*, Роден глас, издание на Българската културно-просветна организация в Чешката република, брой:2, 2017 (в съавторство с Елена Крейчова); *Човекът, виртуалната среда и свободата на словото*, Българска реч, брой:2, 2017 (в съавторство с Елена Крейчова); *Новите думи в съвременния български политически език*, Славистиката - пътища и перспективи, издателство: УИ "Паисий Хилендарски", 2015; *Обучението по славистика в XXI век - другата гледна точка*, Движение и пространство в славянските езици. Езикознание, издателство: УИ "Св. Кл. Охридски", 2015 и др.

Широката научноизследователска ерудиция на кандидатката се демонстрира, както вече подчертах, и от ролята ѝ на съставител на значими речници и учебни помагала.

Заклучение

Документите и материалите, предложени от доц. д-р Надежда Иванова Михайлова-Сталянова, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св. Климент Охридски“. Михайлова-Сталянова е представила голям брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при придобиването на АД „доцент“. В работите ѝ има оригинални научни и приложни приноси. Ето защо убедено ще гласувам положително за избора на Надежда Иванова Михайлова-Сталянова на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 2.1. Филология (Български език - Лексикология).

Изготвил становището:.....

/доц. д-р Борян Янев/

23.07.2023 г.